

EVROPSKÁ CENA PREVENCE KRIMINALITY 2019

(národní kolo)

Téma: Prevence kriminality mladistvých v souvislosti s drogami

Všeobecné informace

1. Kdo/jaká instituce projekt nominuje a realizuje.

Nominuje: Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování, Policie České republiky

Realizuje: Nadační fond NOVÉ ČESKO, IČ 24697486

2. Název projektu.

Preventivní program „TO JE ZÁKON, KÁMO!“

3. Osoba odpovědná za projekt a kontaktní osoba – kontaktní údaje.

Osoba zodpovědná za projekt: Pavel Tuma (mob. +420 608 824 757), email tuma@revolutiontrain.cz;

Kontaktní osoba: Bc. Martina Matuščíková (mob. +420 776 657 751), email matustikova@revolutiontrain.cz

4. Datum zahájení projektu (dd/mm/rrrr).

Je projekt stále ve stavu realizace (Ano/Ne)?

Pokud není, uveďte datum jeho ukončení (dd/mm/rrrr).

01. 09. 2017, ano je stále ve stavu realizace.

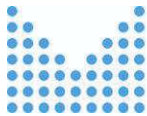
5. Kde je možné se o projektu dovědět více informací? Uveďte odkaz na webové stránky projektu či na jiné zdroje dostupné online.

<http://www.revolutiontrain.cz/v2/navaznost.php>

6. Popis projektu na jednu stránku. (**max. 600 slov**)

Realizací návazného preventivního programu „TO JE ZÁKON, KÁMO!“ je zajištěna edukativní kontinuita programu po absolvování jeho první části, v Protidrogovém vlaku. Program je zaměřen na legislativní aspekty protidrogové prevence a jeho hlavním cílem je zvyšování právního vědomí u cílových skupin.

Protidrogový vlak je základním prvkem ve struktuře programu, od něhož se odvíjejí další aktivity. První část programu je situována do speciálně upravené vlakové soupravy, tvořené celkem šesti vagony. Ty jsou uzpůsobeny do podoby

multimediálních sálů, kterými absolventi programu procházejí a sledují v reálný příběh o příčinách, vývoji a důsledcích závislostí, který je kontinuálně logicky rozdělen do vzájemně propojených a na sobě závislých celků. Soupravou provádí lektor a prohlídka vlaku trvá obvykle 90 minut.

Protidrogový vlak je postaven na kombinaci technologií, které umožňují zapojení návštěvníků do příběhu, včetně interakce, kdy dochází ke sběru dat, ze kterých lze usuzovat na jejich názory a postoje k danému tématu. Výhodou této části programu je jednoznačně schopnost zaujmout cílovou skupinu daným tématem a prostřednictvím principů zážitkové pedagogiky včetně hraní rolí je nenásilnou formou přitáhnout k problému. Další nespornou výhodou protidrogového vlaku je i jeho mobilita. Základnou vlaku je nádraží Praha-Dejvice, odkud se vlak přemisťuje do regionů v ČR i do zahraničí, aktuálně do oblastí v Německu, na Slovensku a v Polsku.

Návazný program „TO JE ZÁKON KÁMO!“ je určen pro žáky, kteří absolvovali jeho první část Protidrogového vlaku „REVOLUTION TRAIN“. Žáci se vrací k „vlakovému příběhu“ a sledují jej z nové perspektivy policejních týmů. Žákům jsou primárně vysvětlovány právní rizika spojená s návykovými látkami ale také možnosti její léčby i rizika trestně právních následků.

Preventivní program „TO JE ZÁKON, KÁMO!“ vznikl ve spolupráci s Národní protidrogovou centrálou SKPV PČR a byl konzultovaný v rámci vznikajících česko-německých a česko-slovensko-polských pracovních skupin.

Cílem programu je v rámci diskuse prohloubit znalosti o rizicích závislosti a zvýšit u cílové skupiny motivaci ke zdravému životnímu stylu a společenské odpovědnosti prostřednictvím témat svobody jednotlivce a respektování zákonů.

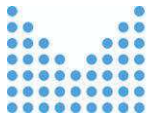
Jádro návazného programu spočívá v rozšíření znalostí a vědomostí především právního povědomí těch, kteří absolvovali první část programu ve vlakové soupravě. S odstupem několika měsíců přichází do školy lektor, který s žáky a studenty znovu probírá vlakový příběh a na jeho vybraných částech vysvětluje důležité pojmy a souvislosti trestního a přestupkového práva, vztahujícího se k problematice neoprávněného nakládání s návykovými látkami zahrnující jejich užívání, podávání i prodej. Program se zaměřuje jak na legální návykové látky, tak na látky zakázané. Základní časová dotace programu je 2x45 minut a lektorem je policista nebo vyškolený pracovník, jenž dlouhodobě pracuje s mládeží.

Lektor má k dispozici:

- film, který obsahuje sekvence z vlakového příběhu (filmu promítaného předtím ve vlaku), doplněné o komentář, otázky a úkoly pro žáky
- scénář, dle kterého metodicky postupuje
- formuláře na odpovědi

Základní struktura a obsah programu:

Děti ve třídě se rozdělí do pěti týmů, každý představuje určitou policejní specializaci:

- kriminalisty
- psovody
- techniky
- experty
- vyšetřovatele

Každá skupina má své úkoly a každá ví, že řešení následujících otázek může konzultovat s ostatními. Hlavní pomůckou lektora je film, který mj. obsahuje komentář virtuálního policisty k vybraným pojmům trestního a přestupkového práva a také otázky, na které jednotlivé týmy odpovídají. Pokaždé, když žáci nebo studenti řeší konkrétní otázku, lektor film zastaví a nabízí základní rozbor daného problému a také správnou odpověď. Otázky a následný rozbor pokrývají tyto tematické okruhy a pojmy:

- přestupek vs. trestný čin,
- legální vs. nelegální (resp. protiprávní),
- krádež vs. loupež,
- prodej/podávání alkoholu a tabákových výrobků osobám mladším 18 let,
- prodej a podávání návykových látek,
- postupy policie v konkrétních situacích (co policie dělá se zabavenými návykovými látkami),
- povinnost poskytnout první pomoc.

Program končí řízenou diskusí zaměřenou na širší zamyšlení nad společenskými dopady užívání návykových látek a rolí jednotlivce (co může každý udělat sám za sebe).

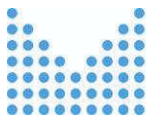
Součástí programu je i evaluace.

I. Projekt by měl být zaměřen na prevenci/snížení kriminality či na zvyšování pocitu bezpečí v rámci daného tématu.

7. Čím/jak projekt přispívá k prevenci kriminality a/nebo ke snížení kriminality a zvyšování pocitu bezpečí? Zaměřuje se projekt na zvyšování povědomí občanů nebo aplikuje jiné mechanismy? **(max. 200 slov)**

Tento preventivní program vychází z Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a naplňuje prioritní témata, na která se strategie zaměřuje, a to je posílení prevence a s ní související zvýšení informovanosti.

Významným pozitivním rysem tohoto preventivního programu je jeho komplexní charakter. Práce s cílovou skupinou návštěvou multimediálního prostoru (protidrogového vlaku) nekončí, naopak s časovým odstupem pokračuje při setkáních ve škole, kde lektori navazují na shlednutý příběh a podrobně rozvíjejí jednotlivé problémy. Pro školy, které absolvovali první část programu, je tento návazný preventivní program je klíčovou podporou protidrogové prevence v oblasti právního

vědomí cílových skupin, což ve svém důsledku přispívá k vyšší míře právního povědomí žáků a tím ke snižování nebo oddálení protiprávních jednání.

Před vlastní návštěvou Protidrogového vlaku vyplňují účastníci dotazníky, zaměřené na právní povědomí. Identické otázky jsou jim předkládány po absolvování návazného programu. Dotazníky jsou anonymní, srovnání výsledků probíhá na základě místní příslušnosti k jednotlivým školám. Výsledky sběru dat obsahují komparaci procent správných a špatných odpovědí. Z výsledků jednoznačně vyplývá nárůst počtu správných odpovědí za jednotlivé otázky. Při porovnání dotazníků dětí, které prošly už návazným programem, a těch, které programem ještě neprošly, jsou výsledky z dotazníků v průměru o 25 % lepší. Takže jsme přesvědčení o tom, že tento program tvoří významný prvek ve snižování protidrogové kriminality.

II. Projekt by měl být průběžně hodnocen a měl by postupně dosáhnout většiny svých cílů.

8. Proč projekt vznikl? Jaký(-é) problém(-y) měl vyřešit? Proběhla před zahájením projektu předběžná analýza stávajícího stavu? Kdo a jak ji provedl? Jaká data byla využita? Jakým způsobem tato analýza přispěla ke vzniku projektu? **(max. 150 slov)**

Projekt vznikl v rámci celkového konceptu projektu Revolution train, jako jeho nedílná součást, která v rámci metodiky preventivního projektu zaručuje jak principy komplexního přístupu, tak možnosti dlouhodobé práce s cílovou skupinou. Před vznikem návazného projektu proběhl anonymní sběr dat v Protidrogovém vlaku od desítek tisíc respondentů z Čech a Německa, jehož výstupy byly využity při koncipování návazného programu. To je zákon kámo, na jehož základě mohl být vlakový příběh prohlouben i do právní roviny.

9. Jaké byly hlavní cíle projektu? Pokud je to relevantní, uveďte, které z těchto cílů byly hlavní a které vedlejší. **(max. 150 slov)**

Hlavními cíli projektu bylo zvýšit právní vědomí cílových skupin při současném zajištění kontinuity preventivního programu, která umožňuje dlouhodobou práci s účastníky projektu.

Mezi hlavní sdělení projektu patří:

- a. apel na zachování zdraví (návykové látky a závislosti zdraví ničí),
- b. význam osobní svobody (návykové látky na sebe v čase navazují jak primární, tak sekundární drogovou trestnou činnost v důsledku které je jedinec vystaven různým stupňům vymáhání práva včetně nepodmíněných trestů),
- c. ziskuchtivý cíl prodejců návykových látek (ten, kdo prodává, sleduje své vlastní cíle, ne dobro těch, kteří kupují),
- d. odpovědnost za vlastní bezpečí,
- e. rozhodování ve zlomových okamžicích, které mají krizový potenciál, je klíčové, špatná rozhodnutí mají mnohdy i nevratné důsledky,
- f. špatné rozhodnutí ovlivní život nejen toho, kdo se rozhoduje, ale také dalších.

10. Byla do projektového řízení zapracována procesní evaluace – hodnocení postupů během projektu? Kdo tato hodnocení prováděl (interní/externí týmy) a s jakými výsledky? Jaká kritéria hodnocení byla formulována? V jaké fázi se projekt nachází nyní a jak byly hodnoceny jeho jednotlivé fáze? Byly na základě takového hodnocení provedeny nějaké změny?¹ (**max. 300 slov**)

Evaluace je prováděna s využitím následujících evaluačních nástrojů:

- a. Cíl
- b. Evaluační kritérium
- c. Časový horizont
- d. Zvýšit právní vědomí cílových skupin

Evaluační dotazníky zpracovává interní tým. V průběhu školního roku probíhá evaluace právního vědomí dětí. Po dvou letech fungování programu se upravuje/vylepšuje verze na základě podnětů lektorů. Dále jsou v průběhu programu na základě vyplněných dotazníků vyhodnocovány zpětné vazby pedagogů. Na základě jejich hodnocení a podnětů je program aktualizován, resp. doplňován. Vzniklo např. „desatero zákona“, které po přednášce lektor ve škole zanechá a je zpřístupněno pro třídy po dobu celého školního roku (na nástěnce ve třídě apod.). Průběžně probíhá komunikace a udržování kontaktu s lektory tak, aby proces programu probíhal podle vytyčených cílů, případně aby se vylepšoval podle potřeb a možností.

11. Bylo do projektového řízení zapracováno hodnocení výsledku či dopadu? Kdo toto hodnocení provedl (interní/externí tým), jaká data a metody byly využity a s jakým výsledkem? Jaká kritéria hodnocení byla formulována?² (**max. 300 slov**)

Před vlastní návštěvou Protidrogového vlaku vyplňují účastníci dotazníky, které obsahují dotazy na právní povědomí. Identické otázky jsou jim předkládány po absolvování Návazného programu. Dotazníky jsou anonymní, srovnání výsledků probíhá na základě místní příslušnosti k jednotlivým školským zařízením. Výsledky sběru dat obsahují komparaci procent správných a špatných odpovědí. Z výsledků jednoznačně vyplývá nárůst počtu správných odpovědí za jednotlivé otázky.

¹ Hodnocení postupů poskytuje informace o provádění vašeho programu. Jeho pomocí zjistíte, zda byl program proveden podle plánu, zda vznikly potíže či překážky, v jakých oblastech a za jakých okolností program funguje a zda se objevily neočekávané (kladné nebo záporné) vedlejší účinky.

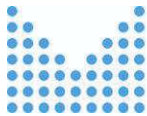
Více o hodnocení postupů ve 3. Řadě souborů nástrojů EUCPN:

https://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/20140310_toolboxmanual_translationcz_0.pdf.

² Hodnocení výsledku či dopadu vám poskytne informace o účinnosti programu. Zjistíte, zda program přinesl žádoucí výsledky a v jakém rozsahu. Bez hodnocení postupů se však nedozvíte, zda pozorované změny souvisejí s (ne)vhodným prováděním vašeho programu.

Více o hodnocení výsledku či dopadu ve 3. Řadě souborů nástrojů EUCPN:

https://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/20140310_toolboxmanual_translationcz_0.pdf.

Např. Ve městě Jindřichův Hradec na otázku „Co je to přestupek?“ odpovědělo správně o 18,11 % více dotazovaných po návazném programu oproti průzkumu v Protidrogovém vlaku.

Ve městě Strakonice na tuto otázku odpovědělo správně o 19,73 % více respondentů a ve městě Liberec takto odpovědělo o 27,08 % více dotazovaných.

III. Projekt by měl být (v rámci možností) inovativní a využívat nové metody a přístupy.

12. V čem jsou metody a postupy projektu inovativní? (max. 150 slov)

Účastníci se vrací k příběhu, který již znají a mohou se soustředit na jiné detaily, dává se jim pozitivní příklad chování, ukazuje se úniková cesta z nebezpečných situací, nezakazuje se a nementoruje se, dává se možnost výběru, týmová práce – přenesení rolí profesionálů na účastníky, využití peer prvků, hravý způsob výuky.

IV. Projekt by měl (v rámci možností) podporovat partnerskou spolupráci mezi relevantními subjekty.

13. Kteří partneři se podíleli na realizaci projektu a v čem spočívala jejich činnost? (max. 200 slov)

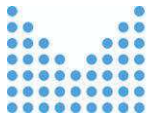
Národní protidrogová centrála SKPV PČR je odborný garant projektu a podílela se na vývoji programu. V současné době má program podporu vedení policejního prezidia a Krajská ředitelství policie se podílejí na jeho realizaci v regionech. Na vývoji a průběžné aktualizaci se podílí také pracovní skupiny Moravskoslezského kraje a Euregio Ergensis, celkem se na programu podílí 50 externích spolupracovníků. Zapojení dalších subjektů, především z oblasti neziskového sektoru je stále možný a vítaný.

V. Projekt by měl být přenositelný do dalších regionů či členských států EU.

14. Jak je projekt financován a kým? (max. 150 slov)

Program je částečně financován z rozpočtů územních samosprávných celků a škol na základě smluv o dílo, smluv o spolupráci či objednávek. Program RT se též zapojuje do lokálních dotačních titulů, a to buď přímo jako příjemce dotace, nebo jako dodavatel služby v projektech. Možným zdrojem jsou národní a evropské fondy. Zbývající část finančního zajištění tvoří sponzorské dary.

15. Jaké byly náklady projektu ve smyslu finančním, materiálovém a lidských zdrojů? (max. 150 slov)

Celkové finanční náklady vývoje projektu jsou 30 000,- Eur. Po dobu půl roku probíhal pilotní projekt programu.

16. Byla provedena nákladově-přínosová analýza? Pokud ano, popište ji (uveďte, jak a kým byla provedena, jaké byly její výsledky apod.). **(max. 150 slov)**

V případě Návazného programu „TO JE ZÁKON, KÁMO!“, nebyla nákladově-přínosová analýza použita. Důvodem byla nevyčíslitelnost hlavních přínosů tohoto projektu, které jsou ve formě prevence sociálně patologických jevů, uvědomění si zdraví a přímé odpovědnosti za něj či přímé práce policistů s žáky. Z celospolečenského hlediska je tedy jednoznačně přínosné projekt realizovat.

17. Je potřeba projekt nějak upravit, aby bylo možné jeho úspěšné přenesení do dalšího regionu či členského státu EU?

V současné době je projekt úspěšně aplikován v celkem třech zemích (Česká republika, Německo a Slovensko). Stávající program a podklady k výuce je potřeba přeložit do daného jazyka a v textu přizpůsobit platné zákony v jednotlivých zemích.

18. Má realizace projektu v jiném regionu či členském státě EU smysl? Uveďte důvody.

Projekt v současné době funguje ve třech zemích EU a další čtyři evropské země uvažují o zavedení programu. Realizace projektu má smysl z hlediska spolupráce v potlačování kriminality, která souvisí s výrobou, podejmem a prodejem návykových látek.

Uveďte krátký popis projektu (abstrakt) **(max. 150 slov)**

Preventivní program „TO JE ZÁKON, KÁMO!“ přináší prostřednictvím interaktivního a zážitkového vzdělávání inovativní způsob protidrogové prevence pro dané cílové skupiny projektu (především však pro děti a mládež ve věku 12 až 17 let). Cílem projektu je prohloubit znalosti a rozšířit právní vědomí účastníků projektu v oblasti návykových látek ve všech souvislostech, kterou s sebou přináší neoprávněné nakládání s těmi látkami v celé jejich šíři. S odstupem několika měsíců přichází do školy lektor, který s žáky a studenty na základě dané metodiky a dle didaktických zásad a s větší časovou dotací znovu probírá vlakový příběh a na jednotlivých jeho částech vysvětluje důležité pojmy a souvislosti trestního a přestupkového práva, vztahujícího se k problematice neoprávněného nakládání s návykovými látkami zahrnující jejich užívání, podávání i prodej. Program končí řízenou diskusí zaměřenou na širší zamyšlení nad společenskými dopady užívání návykových látek a rolí jednotlivce. Součástí programu je i evaluace. Tento preventivní program vychází z Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a naplňuje prioritní témata, na která se strategie zaměřuje, a to je posílení prevence a s ní související zvýšení informovanosti.